

De strijd tegen seksueel misbruik binnen de Kerk

Erkennen

Verantwoordelijkheid nemen

Voorkomen

Dignity

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Hoe dit beleidsplan tot stand kwam	4
De stem van slachtoffers.....	5
Beleid 2.0	6
Pijler 1 Beantwoorden aan de noden van slachtoffers.....	8
Slachtoffers van verjaarde feiten worden erkend	8
Een herstelgerichte aanpak voor slachtoffers en hun omgeving	9
Slachtoffers kennen hun juridische rechten en mogelijkheden.....	10
Correcte financiële tegemoetkoming voor slachtoffers.....	11
Een structurele dialoog met slachtoffers	12
Pijler 2 Preventie in alle geledingen van de Kerk	13
Gecentraliseerd en up-to-date preventiebeleid voeren.....	13
Een na te leven gedragscode voor iedereen die in de Kerk werkt.....	14
Verplichte permanente vorming op basis van de gedragscode.....	14
Integriteitsbeleid.....	16
Herdenking	16
Pijler 3 Nultolerantie ten aanzien van seksueel misbruik.....	18
Advies van de Raad van Toezicht wordt verplicht	18
Een gespecialiseerd begeleidings- en behandelingsaanbod ten aanzien van (vermeende) daders en hun naasten	19
Toedekken tegengaan.....	19
Procedures burgerrechtelijk en canoniek verankeren.....	20
Nieuwe kerkelijke bewegingen hanteren dezelfde protocollen	21
Pijler 4 Transparantie en samenwerking	22
Toegankelijke, transparante communicatie over het beleid.....	22
Leesbare beleidsstructuren.....	23
Archieven bijhouden en toegankelijk maken	23
Meewerken met onderzoek en andere sectoren.....	24
De parlementaire aanbevelingen dienen als kompas	25
Tot slot.....	27

Woord vooraf

De Belgische bisschoppen en religieuze oversten erkennen het grote leed dat seksueel misbruik binnen de Kerk bij slachtoffers en hun naasten heeft aangericht. Dit misbruik had nooit mogen plaatsvinden. Het had snel en kordaat moeten aangepakt worden. Daar zijn in het verleden fouten gemaakt. Deze fouten hebben nog meer diepe wonden geslagen. Excuses zijn nodig. Ze moeten uitgesproken worden en herhaald worden, zoveel als nodig, zowel publiek als persoonlijk. Slachtoffers lijden tot op vandaag onder wat ze hebben meegemaakt. Zij worden geloofd. Hun trauma's zijn echt. De noden en verwachtingen van slachtoffers om tot erkenning en herstel te komen, zijn uiteenlopend. De kerkelijke overheden willen hun verantwoordelijkheid hierin blijven nemen.

De Kerk beseft dat enkel woorden niet volstaan. Dit beleidsplan verwoordt het engagement om het leed van slachtoffers te blijven erkennen en structurele maatregelen te treffen die seksueel misbruik in de toekomst helpen voorkomen. Dat vergt een blijvende inspanning: luisteren naar slachtoffers, introspectie, samenwerking met externe partners en een cultuurverandering binnen de eigen instellingen.

De Kerk erkent dat haar maatschappelijke en spirituele rol binnen de samenleving, waarvan zij onlosmakelijk deel uitmaakt, een bijzondere verantwoordelijkheid met zich meebrengt. Sommige slachtoffers gebruiken de term spiriticide: het seksueel misbruik dat zij meemaakten was niet alleen fysiek, maar ook geestelijk verwoestend. Bij deze slachtoffers zijn niet alleen hun lichaam maar ook hun ziel aangetast, en werd hun relatie tot het religieuze verstoord. De Kerk erkent slachtoffers in hun pijn en wil hen ondersteunen in hun weg naar herstel.

December 2025

Hoe dit beleidsplan tot stand kwam

Dignity hield voor dit beleidsplan de pen vast. In 2012 werd Dignity opgericht als stichting van openbaar nut om als rechtspersoon namens de Kerk te kunnen optreden en slachtoffers van seksueel misbruik binnen de Katholieke Kerk in België te erkennen. De statuten van Dignity zijn geactualiseerd en bevatten nu ook het inhoudelijke mandaat om het beleid inzake seksueel misbruik binnen de Kerk te coördineren. Een nationale coördinator stuurt dit werk autonoom aan. De bestuursstructuren van Dignity zullen inhoudelijk worden herzien en qua samenstelling worden aangepast om de samenleving actief te betrekken. Dignity is meer dan ooit de plaats van dialoog en samenwerking met slachtoffers en de samenleving.

De redactie van dit plan gebeurde in samenwerking met alle kerkelijke overheden: de bisdommen en de religieuze ordes en congregaties. Alle bisschoppen en de bestuursorganen van de netwerkverenigingen van Franstalige en Nederlandstalige religieuze ordes en congregaties hebben dit plan goedgekeurd. Wanneer dit plan spreekt over de Kerk of kerkelijke verantwoordelijken gaat het dus over alle kerkelijke overheden in België, zowel bisschoppen als religieuze oversten.

Met dit beleidsplan wordt uitvoering gegeven aan de parlementaire aanbevelingen die tot de Kerk gericht zijn. De maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van de Kerk zijn terecht hoog. Een federale parlementaire onderzoekscommissie formuleerde in 2024 tal van aanbevelingen over de aanpak van seksueel misbruik, zowel binnen als buiten de Kerk. Het Vlaams parlement stemde, ook in 2024, unaniem voor een resolutie met aanbevelingen over seksueel misbruik in gezagsrelaties, en de aanpak ervan in verschillende beleidsdomeinen. Dit beleidsplan focust op de acties die de Kerk zelf kan uitvoeren, gebaseerd op de parlementaire aanbevelingen en de inbreng van slachtoffers. Verschillende parlementaire aanbevelingen betreffen evenwel maatregelen die enkel de burgerlijke overheden kunnen initiëren. De Kerk zal daar actief aan meewerken, al erkent ze tegelijkertijd dat dit niet haar bevoegdheid is.

De stem van slachtoffers

De inbreng van slachtoffers is, naast de parlementaire aanbevelingen, een rode draad doorheen dit plan. De afgelopen jaren klonk uit de getuigenissen van verschillende slachtoffers een diepe ontevredenheid. Documentaires als Godvergeten, en recenter De Nonnen, beklemtoonden dit. Hiernaar wordt geluisterd. Slachtoffers van seksueel misbruik binnen de Kerk werden uitgebreid gehoord in de schoot van de federale en Vlaamse parlementaire commissies. In 2024 organiseerde Stichting Dignity aanvullend een bevraging bij slachtoffers van misbruik binnen de Kerk. Er namen 97 mensen aan deel. Aan professor Wim Vandewiele van de Research Group for Safeguarding in the Church (RGSC, KU Leuven) werd gevraagd om er een onafhankelijke wetenschappelijke analyse op uit te voeren.¹ Bijkomend vonden er gespreksmomenten met slachtoffers plaats: ter voorbereiding op het pausbezoek van september 2024, in december 2024, in juni 2025 en in oktober 2025. Tijdens deze gespreksmomenten stond de inhoudelijke bespreking van het beleidsplan telkens op de agenda. Daarnaast werden slachtoffers in het najaar van 2025 ook uitgenodigd om schriftelijke bijdrages aan het beleidsplan te leveren. Met de groep van 15 slachtoffers die Paus Franciscus in september 2024 en Paus Leo XIV in november 2025 ontmoet hebben, vonden extra gesprekken plaats in april 2025, mei 2025, juli en november 2025.

De totstandkoming van dit beleidsplan kwam er dus ook dankzij de participatie van slachtoffers. En tegelijkertijd stopt de betrokkenheid van slachtoffers hier niet. Ook de uitvoering van dit plan zal samen met hen gebeuren. De verdere uitbouw van de dialoog met en participatie van slachtoffers wordt verderop in dit beleidsplan besproken.

¹ https://theo.kuleuven.be/en/research/research_units/ru_pastoral/safeguarding-in-the-church/kul_rgsc_onderzoeksrapport_analyse-van-de-resultaten-van-de-bevraging-onder-slachtoffers-in-de-kerk_final_06122024.pdf

Beleid 2.0

De Kerk in België en Dignity richten zich met dit beleidsplan tot alle slachtoffers van seksueel misbruik binnen de Kerk en hun naasten, haar medewerkers en de bredere samenleving. Nederigheid en rechtvaardigheid zijn de twee fundamenten waarop dit beleidsplan rust. Nederigheid, omwille van de onnoemelijke pijn die slachtoffers werd aangedaan, en het besef dat niets dit ooit ongedaan zal kunnen maken. Maar ook rechtvaardigheid, omdat dat besef de Kerk niet mag verlammen om vandaag de lat voor zichzelf hoog te leggen en alles in het werk te stellen om herhaling te voorkomen.

Dit beleidsplan bouwt verder op het werk van de afgelopen jaren. Vanaf 1997 werden contactpunten opgericht voor slachtoffers. In 2000 volgde de Commissie Halsberghe, en in april 2010 de Commissie Adriaenssens. Kort daarna, in juni 2010, vonden de huiszoeken plaats in het kader van Operatie Kelk. Deze gebeurtenissen leidden tot de oprichting van een bijzondere parlementaire commissie in het najaar van 2010. De voornaamste aanbeveling van deze commissie was de oprichting van het Centrum voor Arbitrage in 2012. Het Centrum voor Arbitrage, onafhankelijk en onpartijdig, legde het financiële kader vast voor tegemoetkoming aan slachtoffers van verjaarde feiten. Deze regeling is gebaseerd op het Belgische strafwetboek en de rechtspraak inzake zedenfeiten. Door het Centrum voor Arbitrage werden uiteindelijk 628 meldingen behandeld. Het Centrum voor Arbitrage beëindigde haar werkzaamheden in 2017. De Kerk en Dignity zijn daarna slachtoffers blijven erkennen en vergoeden op basis van dit kader, via de Opvangpunten.

Naast het instemmen met arbitrage, richtten de kerkelijke overheden in 2012 tien lokale Opvangpunten op. Deze werden in 2021 hervormd tot één Nederlandstalig en één Franstalig gemeenschappelijk Opvangpunt. De Opvangpunten beluisteren slachtoffers en erkennen hun leed.

Bij de erkenning worden door de bisschop of de overste van een dader excuses ten aanzien van het slachtoffer uitgesproken indien het slachtoffer dit wenst. Dignity betaalt daarbij een financiële tegemoetkoming uit, indien het slachtoffer dit wenst, volgens dezelfde criteria als het Centrum voor Arbitrage. Tot en met midden 2025 waren er 963 meldingen bij het Opvangpunt. Uit eenzelfde melding volgen vaak meerdere gesprekken.

In samenwerking met slachtofferorganisaties, nam de Kerk eerste initiatieven om het leed van slachtoffers te blijven herinneren, zoals herdenkingsmomenten en het plaatsen van kunstwerken op herdenkingsplaatsen. Daarnaast ontstonden preventieve initiatieven om seksueel misbruik tegen te gaan. Een overzicht hiervan is online beschikbaar².

Dit beleidsplan is een levend document. Het is de horizon van wat er de komende jaren zal gebeuren. Bij de uitvoering zal bepaald worden hoe elke actie wordt vormgegeven. Er wordt een uitvoeringskalender opgesteld, afgestemd op de prioriteiten en beschikbare capaciteit. Monitoring, evaluatie en bijsturing zijn voorzien, zodat het plan effectief en duurzaam is. Het engagement tot zorg, rechtvaardigheid en transparantie wordt hiermee geconcretiseerd. Het plan is opgebouwd rond vier pijlers, die samen een geïntegreerde aanpak vormen:

- I. Beantwoorden aan de noden van slachtoffers**
- II. Preventie in alle geledingen van de Kerk**
- III. Nultolerantie ten aanzien van seksueel misbruik**
- IV. Transparantie en samenwerking**

De focus ligt op het voorkomen van seksueel misbruik van minderjarigen en kwetsbare volwassenen. Misbruik manifesteert zich vaak binnen een breder continuüm, waarin ook machtsmisbruik en psychisch geweld een rol spelen. In andere thema's als gedwongen afstand en adoptie of gedwongen sterilisatie is er evengoed sprake van misbruik, al dan niet seksueel. De focus van dit beleidsplan is seksueel misbruik binnen de Kerk. Bepaalde maatregelen erin kunnen relevant zijn voor andere vormen van misbruik en grensoverschrijdend gedrag. Dit plan wil bijdragen aan de bescherming van iedereen binnen de kerkelijke context. Seksueel misbruik treft in de eerste plaats de slachtoffers, maar heeft ook ingrijpende gevolgen voor hun naasten, omstaanders en uiteindelijk de hele samenleving. Al deze dimensies krijgen een plaats in dit plan.

² <https://www.otheo.be/bisschoppenconferentie/artikel/over-seksueel-misbruik-in-de-kerk-misbruik-melden> onder 'Recente publicaties'

Pijler 1

Beantwoorden aan de noden van slachtoffers

Slachtoffers van seksueel misbruik binnen de Kerk verdienen erkenning, zorg en rechtvaardigheid. Deze pijler stelt hun noden centraal en wil een cultuur bevorderen waarin luisteren en ondersteunen vanzelfsprekend zijn. De onderliggende principes zijn: respect voor de autonomie van het slachtoffer, geen druk of sturing vanuit de Kerk, vertrouwen en veiligheid. Sommige slachtoffers van misbruik verwijzen naar zichzelf als overlevers. Elke dag opnieuw moeten ze vechten om overeind te blijven. We gebruiken hier de generieke term slachtoffers, met het grootste respect voor de strijd die elk van hen dagelijks voert.

Slachtoffers van verjaarde feiten worden erkend

Buiten het Opvangpunt van Dignity om

Slachtoffers moeten zelf kunnen kiezen welk aanspreekpunt voor hen het meest geschikt is. Er wordt gegarandeerd dat elk slachtoffer op een gepaste manier wordt onthaald, afgestemd op hun noden, en desgewenst kan geïnformeerd en doorverwezen worden naar het aanbod voor erkenning en opvang van het Opvangpunt van Dignity. In Vlaanderen vinden slachtoffers nu reeds de weg naar de Commissie voor Erkenning en Bemiddeling (COMEB)³. COMEB kan fungeren als eerste aanspreekpunt voor slachtoffers die geen contact wensen met het Opvangpunt van Dignity. Dignity zet verder in op samenwerking met COMEB. Hetzelfde zal gebeuren met mogelijke andere aanspreekpunten voor slachtoffers, bijvoorbeeld de Zorgcentra na Seksueel Geweld.

³ <https://www.vlaanderen.be/comeb>

Rechtstreeks bij het Opvangpunt van Dignity

De bestaande Nederlandstalige en Franstalige Opvangpunten opereerden reeds autonoom, buiten het gezag van kerkelijke en religieuze oversten, om onafhankelijk te kunnen oordelen over meldingen. Deze Opvangpunten blijven bestaan en vallen voortaan expliciet onder de structuur van Dignity, waardoor hun autonome werking verder wordt bestendigd.

De primaire doelstelling van het Opvangpunt is het beluisteren en erkennen van slachtoffers. Hun noden staan steeds centraal. In sommige gevallen leidt dit tot een erkenningsgesprek tussen het slachtoffer en de dader, of een instantie die de dader kan vertegenwoordigen. Deskundigheid en veiligheid zijn essentieel in de werking van de Opvangpunten. De medewerkers zijn opgeleid om om te gaan met de getuigenissen van traumatische verhalen en kunnen rekenen op de gepaste ondersteuning. Het protocol waarop de werking van het Opvangpunt gestoeld is, volgt de wetenschappelijke ontwikkelingen en voldoet aan de hoogste maatschappelijke normen. Er worden afspraken gemaakt met congregaties en kerkelijke bewegingen die niet uitsluitend onder de Kerk in België vallen, zodat zij hetzelfde protocol zouden hanteren. De bereikbaarheid van het Opvangpunt wordt geoptimaliseerd. Contactgegevens worden duidelijk gecommuniceerd via gepaste kanalen.

Een herstelgerichte aanpak voor slachtoffers en hun omgeving

Automatisch aanbieden van info over bijstandsmogelijkheden

Slachtoffers krijgen van het Opvangpunt proactief informatie over therapeutische begeleidingsmogelijkheden. Indien gewenst, worden zij vanuit het Opvangpunt ondersteund bij het zetten van de stap naar gepaste hulpverlening. Ook de noden van hun directe omgeving worden bevraagd. Dignity bouwt samenwerkingsverbanden uit met relevante hulpverleningsinstanties om de drempels voor slachtoffers zo laag mogelijk te houden. Waar mogelijk, worden zorginstellingen aangemoedigd om een toegankelijk en aangepast hulpverleningsaanbod voor slachtoffers uit te werken.

Een aanbod van lotgenotenwerking

Contact met lotgenoten kan voor slachtoffers ondersteunend zijn. Dignity kiest er bewust voor om zelf geen aanbod te ontwikkelen, maar om het bestaande aanbod van professioneel omkaderde, deskundige organisaties in het maatschappelijk middenveld te ondersteunen. Zo wordt dit aanbod laagdrempelig en toegankelijk gemaakt voor slachtoffers van seksueel misbruik binnen de Kerk en hun naasten.

Een aanbod van spirituele begeleiding

Sommige slachtoffers en hun naasten vragen specifiek naar spirituele begeleiding. De bisdommen duiden een pastoraal coördinator aan die dit aanbod uitwerkt en ontsluit voor geïnteresseerde slachtoffers.

Slachtoffers kennen hun juridische rechten en mogelijkheden

Slachtoffers krijgen van het Opvangpunt transparante uitleg over mogelijke juridische procedures en hun rechten. Informatie over kosteloze juridische bijstand wordt actief aangeboden. Slachtoffers kunnen zich tijdens elk gesprek laten bijstaan of vertegenwoordigen door een advocaat van hun keuze. Slachtoffers zijn er ook van op de hoogte dat zij, indien ze dit zich wensen, kunnen laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Wat Vlaanderen betreft, kan iemand van COMEB aansluiten voor bemiddeling.

Als de (vermeende) dader nog leeft, worden misbruikfeiten met minderjarigen door het Opvangpunt onmiddellijk aan Justitie gemeld. Bij misbruikfeiten met meerderjarigen wordt een melder actief aangemoedigd en begeleid om klacht neer te leggen bij Justitie.

De huidige tekst van de dadingen wordt geëvalueerd. Waar nodig worden formuleringen aangepast of verduidelijkt, zodat slachtoffers goed worden ingelicht over wat de juridische draagwijdte van een dading inhoudt (en wat niet).

Correcte financiële tegemoetkoming voor slachtoffers

Indexatie van de tegemoetkoming

Het huidige kader voor financiële tegemoetkoming werd in 2012 ontwikkeld door het Centrum voor Arbitrage, en goedgekeurd door het Parlement. Deze regeling trachtte een antwoord te bieden aan slachtoffers van voor Justitie verjaarde feiten, die omwille van die verjaring geen toegang meer hadden tot de rechter. Ook na de afronding van de werkzaamheden van het Centrum voor Arbitrage is Dignity dit financiële kader blijven hanteren voor de erkenning van slachtoffers van seksueel misbruik binnen de Kerk. Sinds augustus 2024 worden de bedragen met 33% geïndexeerd. Vanaf 2026 gebeurt deze indexatie automatisch op elke 1ste januari van het kalenderjaar. Het bestuursorgaan van Dignity staat hiervoor in.

Een aangepast financieel kader

Een terugkerend thema in de parlementaire aanbevelingen is de nood aan een aanpak die beter inspeelt op het levenslange trauma van slachtoffers en hun behoefte aan zorg. Getuigenissen van sommige slachtoffers maken duidelijk dat de huidige bedragen vaak onvoldoende zijn om aan hun therapie- en andere zorgkosten tegemoet te komen. De Kerk en Dignity erkennen dit. De kerkelijke overheden hebben reeds aangegeven bereid te zijn om, naast de bestaande financiële tegemoetkoming via dadingen, ertoe bij te dragen dat psychologische zorgen toegankelijk worden gemaakt voor alle slachtoffers van seksueel misbruik. Sommige aanbevelingen kunnen echter niet door de kerkelijke overheden alleen worden uitgevoerd. De vraag naar een actueel en juridisch onderbouwd kader voor psychologische en medische zorg vereist samenwerking en sturing vanuit de overheid.

Zo'n kader moet gebaseerd zijn op objectieve criteria, rechtvaardige procedures en maatschappelijk gedragen principes. Enkel op die manier kan worden vermeden dat de Kerk rechter en partij is. Om klachten over discriminatie tussen slachtoffers (en daders) te voorkomen, moet de gelijke behandeling tussen niet-verjaarde en verjaarde feiten gegarandeerd zijn. De gelijke behandeling tussen slachtoffers binnen en buiten de Kerk moet eveneens gegarandeerd zijn. Vertegenwoordigers van de Kerk en van Dignity blijven de overheid verzoeken om zo snel mogelijk werk van te maken van het definitieve kader.

De Kerk en Dignity zijn ook bereid om mee te werken aan een nieuwe formule van arbitrage, waar alle slachtoffers van verjaarde feiten van seksueel misbruik binnen en buiten de Kerk terecht kunnen.

Een tussenoplossing in afwachting van het structurele kader

In afwachting van een structurele oplossing door de overheid, voorziet de Kerk in 2025 – 2026 een eenmalige ondersteuning voor psychotherapeutische zorg van €3000 voor elk erkend slachtoffer met een dading. Het is een tussentijds antwoord op de urgentie en nood die slachtoffers ervaren. Dit bedrag heeft geen invloed op de financiële tegemoetkoming die het slachtoffer in het kader van een dading ontving. De bisdommen en religieuze congregaties staan in voor de financiering.

Een structurele dialoog met slachtoffers

De betrokkenheid van slachtoffers versterkt het beleid tegen seksueel misbruik binnen de Kerk. Hun stem is essentieel om het verleden te erkennen, het heden te begrijpen en de toekomst veiliger te maken. Als geen ander weten zij hoe misbruik heeft kunnen plaatsvinden en hoe systemen faalden in bescherming en opvolging. Hun perspectieven helpen om lacunes in het beleid te identificeren en te corrigeren. Daarom worden slachtoffers regelmatig geconsulteerd bij de uitwerking, evaluatie en bijsturing van het beleid. Ze worden ook betrokken bij initiatieven waarin hun stem centraal staat, zoals herdenkingsmomenten en sensibiliseringscampagnes. Er wordt over gewaakt dat deze participatie niet leidt tot hertraumatisering.

Om de participatie van slachtoffers structureel vorm te geven, wordt een samenwerking uitgebouwd met Moderator vzw⁴, forum voor herstelrecht en bemiddeling. Moderator is een onafhankelijke organisatie die aan de hand van meervoudige partijdigheid werkt aan dialoog en bemiddeling tussen de verschillende betrokken partijen, in dit geval slachtoffers, de Kerk en Dignity.

⁴ De Franstalige tegenhanger is <https://www.mediante.be/>

Pijler 2

Preventie in alle geledingen van de Kerk

Preventie is een essentiële pijler in het beleid tegen seksueel misbruik. Het is niet voldoende om enkel te reageren op feiten uit het verleden – er moet actief worden ingezet op het voorkomen van nieuwe gevallen. Dit vraagt om een cultuur van waakzaamheid, duidelijke gedragsregels, permanente vorming en een structurele aanpak die alle geledingen van de Kerk omvat. De bestaande preventie-initiatieven worden beter op mekaar afgestemd en versterkt, in samenwerking met de academische wereld en het middenveld.

Gecentraliseerd en up-to-date preventiebeleid voeren

Elk bisdom en de Nederlandstalige en Franstalige koepel van congregaties (URV en COREB) stelt een diocesane of religieuze coördinator aan. Deze 10 coördinatoren vormen samen een netwerk onder supervisie van de door Dignity aangestelde nationale coördinator. Ze staan in voor het lokale gevoerde preventiebeleid rond seksueel misbruik. Het preventiebeleid wordt op regelmatige basis getoetst aan de hedendaagse inzichten. De Kerk engageert zich om mee te werken aan onderzoek naar specifieke oorzaken of omstandigheden die een verhoogd risico op seksueel misbruik binnen de Kerk kunnen meebrengen. De Kerk in België werkt hiervoor samen met de bestaande internationale (katholieke en andere) expertisecentra en is eveneens bereid tot samenwerking met het op te richten federaal expertisecentrum en de te benoemen federale commissaris.

Geloofsgemeenschappen binnen en buiten de katholieke Kerk in België worden uitgenodigd om hun preventieaanpak van seksueel misbruik te delen. Er wordt ook gekeken naar goede praktijken in het buitenland, onder andere via initiatieven van de pauselijke commissie Tutela Minorum⁵.

⁵ <https://www.tutelaminorum.org/>

Een na te leven gedragscode voor iedereen die in de Kerk werkt

De 'Gedragscode voor wie werkt in de Kerk' geldt voor iedereen die in de Kerk werkt, zowel ambtshalve als vrijwillig. Deze gedragscode wordt in samenspraak met het middenveld en academische experts geëvalueerd en geactualiseerd.

In de gedragscode wordt opgenomen dat elke medewerker die het voorwerp is van een strafonderzoek of een veroordeling met impact op zijn of haar moreel gezag, dit verplicht meldt aan de leidinggevende. Bijkomend vraagt de Kerk aan de overheid om het parket te instrueren om haar onverwijld te informeren over elk strafonderzoek dat geopend wordt tegen een personeelslid of pastoraal benoemde. Ook geldt dat van zodra een medewerker over een collega of een leidinggevende iets ziet of hoort dat in de richting van seksueel misbruik of kennis van seksueel misbruik wijst, de medewerker dit dient te melden.

Verplichte permanente vorming op basis van de gedragscode

De onderdelen van de gedragscode vormen de rode draad voor een permanent en verplicht vormingsbeleid.

Omstaanderstraining en spreekrecht stimuleren

Medewerkers en vrijwilligers worden getraind in het herkennen van signalen van grensoverschrijdend gedrag en misbruik, het omgaan met vermoedens van misbruik en het handelen volgens duidelijke protocollen. Er wordt ingezet op gesprekstechnieken en traumasensitief handelen.

Er is aandacht voor biechtgeheim, beroepsgeheim, spreekrecht en spreekplicht, en voor het wegnemen van handelingsverlegenheid. Er wordt gestreefd naar proactief handelen en het opnemen van verantwoordelijkheid. Specifieke aandacht gaat naar de vorming van kampbegeleiders, catechisten en jeugdwerkers.

Sensibilisering rond kerkelijke infrastructuur en fysieke veiligheid

Medewerkers en vrijwilligers worden gesensibiliseerd rond het doordacht en veilig gebruik van kerkelijke infrastructuur tijdens activiteiten voor kinderen en jongeren, rekening houdend met alle gevoeligheden. De insteek is niet alleen tegen seksueel misbruik, maar vooral ook voor een veilige omgeving voor jongeren.

Zorg voor wie met slachtoffers en/of daders in contact komt

Uit zorg voor personen die in contact komen met slachtoffers en daders, en om secundaire traumatisering te voorkomen, komt er vanuit Dignity een aanbod van intervisie en supervisie.

Werken aan het relationeel, emotioneel en seksueel leven van pastores

Onder pastores worden seminaristen, priesters, diakens, religieuzen en leken met een pastorale opdracht verstaan. Een gezonde en veilige pastorale praktijk begint bij een degelijke vorming— ook bij wie kiest voor het celibaat. Priesters in opleiding in de Belgische seminaries worden psychologisch gescreend. Voor nieuwe pastores en voor priesters die uit het buitenland komen en daar opgeleid zijn, wordt eveneens de mogelijkheid van psychologische screening onderzocht. In de opleiding wordt ernaar gestreefd om alle aspecten van een psychisch gezonde en volwassen persoonlijkheid bij de kandidaten te bevorderen. Thema's zoals affectiviteit, lichamelijke, seksualiteit, relatiebekwaamheid, de beleving van het gehuwde en ongehuwde leven, de band tussen nabijheid en afstand komen geregeld aan bod. Bijkomend wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan het voorkomen van seksueel misbruik (preventie, gedragscode, meldplicht, reactiebereidheid, ...). De problematiek van grensoverschrijdend gedrag krijgt ook een vaste plaats in de permanente vorming van pastores. Het vormingsaanbod wordt in samenwerking met maatschappelijke en academische experts getoetst aan de meest recente inzichten.

Integriteitsbeleid

Opvragen van uittreksel strafregister voor iedereen die met minderjarigen werkt

Catechisten en volwassenen die met minderjarigen werken, ambtshalve of vrijwillig, moeten bij aanwerving én periodiek een uittreksel uit het strafregister (model 2) voorleggen. Dit geldt ook voor buitenlandse medewerkers.

Celebret als bijkomende garantie in de strijd tegen seksueel misbruik

Een celebret is een officieel kerkelijk document, uitgegeven door een bisschop of religieuze overste, dat een priester toestemming geeft om de eucharistie voor te gaan en biecht te horen. Het verlenen van een celebret wordt daarom ook ingezet als een instrument voor meer toezicht en veiligheid. Hierbij wordt de Franse praktijk gevolgd: een digitaal celebret op basis van een centrale database zorgt ervoor dat enkel priesters zonder klachten of veroordelingen een geldig celebret kunnen verkrijgen.

Aanspreekpunten Integriteit

De Kerk organiseert aanspreekpunten integriteit in alle geledingen waar dit nog niet bestaat. Dit zijn toegankelijke vertrouwenspersonen waarbij men terecht kan met vragen, vermoedens of klachten over integriteitsschendingen, zoals (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Er wordt inspiratie gehaald uit goede praktijken in onder andere het jeugdwerk en de sportsector.

Herdenking

Preventie begint bij het erkennen van de fouten uit het verleden en de pijn die hier tot vandaag rond bestaat. Herdenking is geen louter symbolische daad, maar een actieve vorm van institutionele verantwoordelijkheid. Door het verleden zichtbaar te maken, creëert de Kerk ruimte voor dialoog, bewustwording en collectieve verwerking. Herdenking draagt bij aan een cultuur waarin misbruik niet langer verzwegen wordt, maar benoemd en erkend wordt.

Jaarlijkse herdenkingsmomenten rond 18 november

18 november is de Europese Dag ter bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en misbruik. De Kerk organiseert daarom jaarlijks rond deze datum herdenkingsmomenten met en voor slachtoffers. Naast liturgische momenten is er ook aandacht voor niet-liturgische initiatieven, zoals stiltewandelingen of wakes.

Permanente monumenten op publiekelijk toegankelijke plaatsen

In overleg met slachtoffers en lokale gemeenschappen worden monumenten opgericht ter nagedachtenis van slachtoffers. Deze plekken bieden gelegenheid voor bezinning, erkenning en ontmoeting. Er wordt gestreefd naar een evenwicht tussen kerkelijke en niet-kerkelijke locaties zodat ze toegankelijk en betekenisvol zijn voor iedereen – ongeacht hun relatie tot de Kerk. Slachtoffers worden actief betrokken bij de uitwerking. Er komt een publiek toegankelijk overzicht van de locaties van deze monumenten.

Nieuwe momenten van publieke excuses

Kerkelijke verantwoordelijken nemen op geregelde tijdstippen het initiatief om publiekelijk excuses aan te bieden, zowel lokaal als nationaal. Deze excuses worden niet enkel uitgesproken, maar ze vertalen zich ook in de basishouding van kerkelijke en verantwoordelijken ten aanzien van slachtoffers. Bij persoonlijke erkenningsgesprekken tussen slachtoffers en oversten is er telkens aandacht voor persoonlijke excuses.

Herinneringseducatie

In het vak Rooms-Katholieke godsdienst krijgt het thema misbruik de nodige aandacht. Het bestaande lessenpakket wordt geëvalueerd en beter bekend gemaakt. Ook vormingsinitiatieven voor seminaristen, pastores, catechisten en jeugdwerkers bevatten modules rond herinneringseducatie. Er wordt stilgestaan bij de geschiedenis van misbruik binnen de Kerk, de impact op slachtoffers, en de rol van zwijgculturen. Deze educatie bevordert een cultuur van waakzaamheid en empathie.

Pijler 3

Nultolerantie ten aanzien van seksueel misbruik

De Kerk hanteert een strikte nultolerantie ten aanzien van seksueel misbruik. Dit houdt in dat elke vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag ernstig wordt genomen, meldingen consequent worden opgevolgd, de feiten niet worden toegedekt, en daders niet worden beschermd. Nultolerantie vereist duidelijke procedures, burgerrechtelijke en canonieke afstemming, en een cultuur waarin verantwoordelijkheid niet wordt ontweken.

Advies van de Raad van Toezicht wordt verplicht

De Raad van Toezicht bestaat uit een groep van maatschappelijke experts in onder andere criminologie, psychiatrie en recht. De Raad van Toezicht formuleert maatregelen jegens (vermeende) daders op maat van elk dossier en elke situatie, aanvullend op eventuele gerechtelijke of canonieke vervolging. Deze Raad functioneert onafhankelijk. Het inwinnen van advies bij de Raad van Toezicht over maatregelen ten aanzien van (vermeende) daders wordt voortaan verplicht voor zowel bisdommen, ordes als congregaties. Eventuele belemmeringen bij de uitvoering van het advies worden onverwijld aangekaart bij het bevoegde dicasterie in Rome, met het oog op een slagkrachtige aanpak binnen de Kerk in België. De bisschop of overste neemt een beslissing over de uitvoering van het advies van de Raad van Toezicht. De diocesane coördinatoren staan in voor de opvolging van de maatregelen waartoe de bisschop of overste besluit. Zij worden betrokken bij het formuleren van adviezen wanneer de Raad dit nodig acht.

Het sanctioneren van daders is uiterst belangrijk, maar ook complex. De ontzetting uit het kerkelijke of religieuze ambt (laïcisering) is de zwaarst mogelijke sanctie binnen het canonieke recht. Andere sancties zijn ook mogelijk, zoals het opleggen van een aangepaste taak binnen een bisdom, orde of congregatie. In sommige gevallen is dat wenselijk, omdat aanklappende controle en opvolging van de dader dan beter gegarandeerd zijn. Bisdommen, ordes en congregaties engageren zich ertoe om een zo goed mogelijk aangepaste opvolging van (vermeende) daders te verzekeren, in samenspraak met de Raad van Toezicht en de samenleving.

Een gespecialiseerd begeleidings- en behandelingsaanbod ten aanzien van (vermeende) daders en hun naasten

Voor (vermeende) daders die betrokken zijn bij een gerechtelijke of canonieke procedure, of deze hebben doorlopen, wordt een aanbod van begeleiding en behandeling voorzien. Ook voor de naasten van (vermeende) daders wordt een begeleidingsaanbod ontwikkeld. Dit gebeurt in samenwerking met deskundige maatschappelijke organisaties en op basis van wetenschappelijke inzichten. Er is aandacht voor de verschillende daderprofielen en bijhorende risicofactoren. Het volgen van begeleiding kan voor daders deel uitmaken van een tuchtmaatregel en is gericht op het voorkomen van recidive.

Slachtoffers worden op de hoogte gehouden omtrent de maatregelen tegenover (vermeende) daders.

Toedekken tegengaan

Klokkenluidersprocedure uitwerken en getuigen activeren

Er wordt een veilige en vertrouwelijke klokkenluidersprocedure ontwikkeld, zodat medewerkers, vrijwilligers en gelovigen misbruik kunnen melden zonder angst voor maatregelen die de klokkenluider zelf zouden treffen. De aanspreekpunten integriteit spelen hierin een rol. Getuigen worden op basis van de gedragscode verplicht om melding te maken indien zijn weet hebben van een situatie van seksueel misbruik. Tegelijk wordt waakzaam opgetreden tegen valse meldingen die bedoeld zijn om personen te belasteren.

Proactief onderzoeken of daders nog slachtoffers gemaakt hebben

De Kerk richt zich met publieke oproepen tot de mogelijke slachtoffers van (vermeende) daders waarvan vermoed wordt dat ze nog slachtoffers gemaakt hebben, om zich te melden bij Justitie en het Opvangpunt. Dit gebeurt met inachtneming van de geldende wettelijke kaders.

Expliciete oproep aan (vermeende) daders

De Kerk blijft herhaaldelijk en expliciet daders oproepen om verantwoordelijkheid voor hun daden te nemen en zich te melden bij Justitie en het Opvangpunt.

De Kerk neemt ook initiatief in verzoeken om gebouw- of straatnamen die verwijzen naar (vermeende) daders van seksueel misbruik te laten verwijderen.

Procedures burgerrechtelijk en canoniek verankeren

De uitvoering van het kerkelijk recht is in overeenstemming met burgerlijke wetten

De Kerk respecteert de rechtsstaat en engageert zich ten volle om het Belgisch recht toe te passen. Het canoniek recht moet worden begrepen als een 'intern reglement' van de kerk, zoals een sportclub of universiteit dit ook heeft. Canonieke procedures moeten voldoen aan de hoogste normen inzake bescherming van minderjarigen en kwetsbare volwassenen en preventie van seksueel misbruik. Waar dit niet het geval is, maakt de Kerk in België het Vaticaan hier proactief op attent.

Slachtoffer centraal plaatsen in de procedures ten aanzien van daders

De zorg voor en de veiligheid van slachtoffers is het leidende principe in de procedures ten aanzien van (vermeende) daders. Er is oog voor hun noden en vragen, bijvoorbeeld in welke situaties zij wel of niet anoniem kunnen blijven.

Interne informatiedoorstroming optimaliseren

Een overste moet altijd op de hoogte zijn van de aanwezigheid van een (vermeende) dader. Het verplaatsen van daders om misbruik toe te dekken, is expliciet verboden. Elke overplaatsing wordt vooraf geëvalueerd door de raad van toezicht en proactief gecommuniceerd aan de nieuwe verantwoordelijken voor opvolging.

Informatiedoorstroming met parketten optimaliseren

Kerkelijke verantwoordelijken zijn verplicht om feiten van seksueel misbruik van minderjarigen door levende daders onmiddellijk te melden aan het parket. Bij misbruikfeiten met meerderjarigen wordt een melder aangemoedigd en actief begeleid om klacht neer te leggen bij Justitie. Per bisdom, orde en congregatie wordt iemand aangeduid, bij voorkeur de diocesaan coördinator, voor communicatie met Justitie. De Kerk vraagt aan de federale overheid om parketten te instrueren om de Kerk onverwijld te informeren wanneer een strafonderzoek wordt geopend tegen een personeelslid of pastoraal benoemde.

Nieuwe kerkelijke bewegingen hanteren dezelfde protocollen

De Kerk streeft ernaar dat nieuwe kerkelijke bewegingen de gedragscode en het beleid tegen seksueel misbruik zouden onderschrijven. Indien zij dit niet doen, kunnen zij hun erkenning verliezen om actief te zijn binnen een bisdom.

Pijler 4

Transparantie en samenwerking

Transparantie is een fundamentele voorwaarde voor geloofwaardigheid. De geschiedenis van seksueel misbruik binnen de Kerk heeft geleid tot een diep wantrouwen bij slachtoffers, hun naasten en de samenleving. Hoewel de Kerk sinds de eerste parlementaire onderzoekscommissie heeft willen samenwerken en in gesprek gaan over het gevoerde beleid, werd de aanpak als gesloten ervaren door de buitenwereld. De Kerk moet zichtbaar maken wat ze doet, hoe ze werkt, wie verantwoordelijk is, en welke resultaten geboekt worden. Dit vraagt om duidelijke communicatie, toegankelijke structuren en een voortgezette bereidheid om verantwoording af te leggen – ook wanneer dat confronterend is.

Daarnaast is samenwerking cruciaal. De Kerk kan en mag dit beleid niet alleen vormgeven. Slachtofferorganisaties, academische instellingen, het maatschappelijk middenveld en overheden zijn noodzakelijke en gewenste bondgenoten. De Kerk en Dignity engageren zich om deze samenwerking actief uit te bouwen. Deze pijler wil dus niet alleen informeren, maar ook verbinden. Ze wil de Kerk openstellen voor dialoog en maatschappelijke toetsing.

Toegankelijke, transparante communicatie over het beleid

Een centraal communicatiekanaal

Alle informatie over het beleid tegen seksueel misbruik binnen de Kerk zal gebundeld worden op de website van Dignity⁶. Slachtoffers, medewerkers en externen vinden hier meldingsprocedures, contactgegevens en beleidsinformatie.

Publicatie van cijfers

Dignity publiceert een jaarverslag met cijfers over het aantal meldingen van seksueel misbruik in de Kerk, de opvolging ervan en andere relevante ontwikkelingen. Er wordt transparant gecommuniceerd over de financiële bijdragen van de bisdommen, de ordes en de congregaties aan de herstelmaatregelen.

⁶ www.dignitybelgium.be

Leesbare beleidsstructuren

Een overzichtelijk organogram

De Kerk stelt een organogram op waarin de hiërarchische structuren duidelijk worden weergegeven. Dit organogram wordt publiek gedeeld en up to date gehouden. Het bevordert inzicht in verantwoordelijkheden en aanspreekpunten.

De beleidsstructuren zijn daadkrachtig en gericht op samenwerking

De beleidsstructuren van Dignity zijn inclusief en houden rekening met diversiteit in gender, leeftijd en maatschappelijke betrokkenheid.

Het bestuursorgaan van Dignity vervult de statutaire taken en het administratief en juridisch beheer van de stichting. Ze staat in voor de lange termijn. De Nationale Commissie, in de schoot van Dignity, stuurt het concrete, dagelijkse beleid tegen seksueel misbruik aan. De Nationale Commissie adviseert de nationaal coördinator bij de uitvoering van het beleidsplan, de monitoring en de evaluatie. De Raad van Toezicht wordt eveneens gemandateerd vanuit Dignity.

Opvolging, monitoring en bijsturing van werking

Dignity ontwikkelt een methodiek voor de opvolging en evaluatie van het beleid. Experts en slachtoffers worden hierbij betrokken. Beleidsmaatregelen worden bijgestuurd op basis van feedback, nieuwe inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen. Dignity engageert zich om deze evaluaties publiek te maken.

Archieven bijhouden en toegankelijk maken

Verzekeren dat werking volgens geldende normen wordt gearchiveerd

Een moeilijkheid is dat er over het verleden niet altijd volledige archieven bestaan, of ze verwijderd werden. Alle bestaande relevante documenten en dossiers worden conform de wettelijke normen gearchiveerd, op een uniforme manier binnen elk bisdom en elke congregatie. Bisschoppen en oversten engageren zich eveneens om hun opvolgers steeds nauwgezet te informeren over dossiers van seksueel misbruik.

Ook voor de Opvangpunten wordt een gezamenlijke aanpak voor archivering uitgewerkt. Dignity bewaart haar eigen kopieën van elk dossier van seksueel misbruik dat zij

behandelt. De Kerk engageert zich om waar mogelijk proactief archieven te raadplegen en gesprekken met betrokkenen aan te gaan om historische toedekking bloot te leggen. Er wordt onderzocht of daders meerdere slachtoffers maakten en of er sprake was van systematische verplaatsing.

Toegang tot archieven bevorderen

De toegang tot archieven wordt bevorderd voor gerechtelijke autoriteiten en wetenschappelijke onderzoekers, met inachtneming van de wettelijke kaders. Er wordt een dialoogtraject opgezet over de toegang tot archieven: wie heeft toegang, onder welke wettelijke voorwaarden, en kunnen slachtoffers inzage krijgen?

Slachtoffers kunnen hun eigen dossier inkijken. Sommige slachtoffers hebben bijkomende vragen, bijvoorbeeld of hun dader meerdere slachtoffers maakte. Binnen de wettelijke kaders wordt bekeken hoe slachtoffers die dit wensen, inzage kunnen krijgen in het archief. Er worden duidelijke en uniforme procedures uitgewerkt. Bijzondere aandacht gaat naar slachtoffers die hun verhaal in vertrouwen hebben gedeeld – zij mogen nooit in een onveilige situatie terechtkomen.

Meewerken met onderzoek en andere sectoren

De kerkelijke autoriteiten en Dignity stellen zich beschikbaar om mee te werken aan wetenschappelijk onderzoek. De Kerk en Dignity zijn bereid om hun ervaringen en inzichten met andere sectoren te delen, zoals jeugd, sport en onderwijs.

De parlementaire aanbevelingen dienen als kompas

De Kerk engageert zich met dit beleidsplan om de parlementaire aanbevelingen uit te voeren die op haar van toepassing zijn. Voor maatregelen die niet rechtstreeks op de Kerk van toepassing zijn, werd nagegaan of de Kerk er toch een bijdrage aan kan leveren. Het gaat bijvoorbeeld om algemenere maatregelen rond preventie en integriteit, die mits een vertaalslag eveneens binnen de kerkelijke context relevant kunnen zijn. Tot slot zijn er ook maatregelen die enkel de burgerlijke overheden kunnen initiëren. De Kerk zal daar actief aan meewerken en erkent tegelijkertijd dat dit niet haar bevoegdheid is.

Actie Beleidsplan		Bron ⁷	Aanbevelingen
1	Slachtoffers van verjaarde feiten worden erkend	VP POC	44, 58 1, 2, 3, 15, 52, 53
2	Herstelgerichte aanpak	VP POC	8, 59, 61, 65, 77 45, 46, 55,
3	Slachtoffers kennen hun rechten	POC	24, 44, 56, 57, 60, 75
4	Correcte financiële tegemoetkoming voor slachtoffers	VP POC	8, 43 17, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 47, 58
5	Structurele dialoog met slachtoffers		
6	Gecentraliseerd en up-to-date preventiebeleid	POC	61, 65, 72
7	Gedragscodes	VP	18, 27, 28, 46, 67, 92
8	Permanente en verplichte vorming	VP POC	21, 29, 37, 65 33, 65, 66, 83, 87, 88, 89, 90, 91
9	Integriteitsbeleid	VP POC	14, 24, 25, 92 64, 74
10	Herdenking en aanvaarding	VP POC	1, 2, 3, 4, 6, 7, 45 37, 39, 40, 48, 49
11	Advies Raad van toezicht verplicht	VP POC	23, 42, 47 32, 73
12	Begeleiding en behandeling voor (vermeende) daders	VP POC	78, 79, 88, 90 127
13	Toedekken proactief tegengaan	POC	40, 50, 51, 66, 77, 80
14	Procedures burgerlijk en canoniek verankeren	VP POC	47, 91 57, 76, 78, 79, 81
15	Nieuwe bewegingen hanteren zelfde protocollen	VP	19
16	Toegankelijke, transparantie communicatie	VP POC	16 59, 69
17	Leesbare beleidsstructuren	POC	46, 68, 70, 72
18	Archiveren bijhouden en toegankelijk maken	VP POC	13 41, 42, 62
19	Meewerken aan wetenschappelijk onderzoek	VP POC	12 62, 63, 71

⁷ VP = Vlaams Parlement, Voorstel van resolutie 2178; POC = de (federale) parlementaire onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de aanpak van seksueel misbruik, in de Kerk en daarbuiten, met inbegrip van de gerechtelijke behandeling, en de gevolgen op vandaag voor slachtoffers en samenleving, Doc 55 3617.

Tot slot

De Kerk in België sluit dit beleidsplan af met een nederige erkenning. De strijd tegen seksueel misbruik is geen afgesloten hoofdstuk, maar een blijvende opdracht.

Dit plan is een gezamenlijke roadmap voor de toekomst, gevalideerd door de bisschoppen en de bestuursorganen van de congregaties en ordes. De vier pijlers van dit plan — zorg voor slachtoffers, preventie, nultolerantie en transparantie — vormen samen de richting voor de toekomst. Ze zijn gebouwd op de fundamenteën van eerdere engagementen, parlementaire aanbevelingen en maatschappelijke verwachtingen. De Kerk roept iedereen binnen haar structuren op om dit plan niet alleen als een verplichting te zien, maar ook als een morele verantwoordelijkheid.

Het verleden kan niet ongedaan gemaakt worden, maar elke stap in de richting van meer erkenning voor slachtoffers, verantwoordelijkheid nemen en voorkomen van misbruik is noodzakelijk.

